

Afdeling	: R&E - Algemeen	B&W-voorstel:
Naam opsteller voorstel	: Hans Corsten h.corsten@weert.nl, 0495-575610	DJ-2701814
Portefeuillehouder	: dr. T.J.J. (Thomas) van Gemert	Zaaknummer:
		2701812
		Publicatie:
		Openbaar

Onderwerp

Concept Omgevingsprogramma Buitengebied Weert.

Voorstel

1. In te stemmen met het concept Omgevingsprogramma Buitengebied Weert.
2. Aan de gemeenteraad voor te stellen wensen en/of bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van het concept Omgevingsprogramma Buitengebied Weert.

Inleiding

In het buitengebied van Weert, dat 80% van het grondgebied van Weert beslaat, komen veel opgaven samen die om een oplossing vragen, elkaar beïnvloeden en ruimte vragen. Denk aan de landbouw- en energietransitie, aanpak van droogte, verbeteren van natuur en waterkwaliteit, leefbaarheid en gezondheid, verstedelijking, economische vitaliteit en beschikbaarheid van voorzieningen.

In het coalitieprogramma Weert 2022-2026 "Samen doen – Eerlijk, Sociaal en Ambitueus" krijgt het landelijk gebied onder de noemer Buitengebied in Verbinding, de nodige aandacht. In het coalitieprogramma staat dat Weert een prachtig buitengebied heeft met ruimte voor agrarische bedrijven, recreatie en natuur en dat het van belang is dat deze functies in balans blijven.

Op 12 juni 2024 heeft de gemeenteraad de omgevingsvisie vastgesteld. De omgevingsvisie gaat over de fysieke ontwikkeling van Weert richting 2035-2040 en de wijze waarop we samenwerken aan de doelen. De visie is uitgewerkt in vijf deelgebieden, waaronder het buitengebied. Een verdere uitwerking hiervan vindt plaats in het Omgevingsprogramma Buitengebied, wat nu in concept aan u voor ligt.

Het Omgevingsprogramma bevat een programma voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving:

- I. Uitwerking van het uit te voeren beleid voor ontwikkeling, gebruik, beheer of het behoud daarvan:
- II. Maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

Doel(en)

In het programma gaan we werken aan het doel voor het buitengebied uit de Omgevingsvisie nl: een vitaal buitengebied. Dat doen we aan de hand van zes inhoudelijke thema's met onderliggende doelen vanuit de Omgevingsvisie.

1. Water en bodem:

In te vullen door het B&W secretariaat:

- ☐ Akkoord
☒ Akkoord met tekstuele aanpassing door portefeuillehouder
☐ Anders, nl.:

- ☐ Niet akkoord
☐ Gewijzigde versie

Beslissing d.d.:

27-05-2025

Nummer:

17

De secretaris,

- a. Water en bodem zijn leidend bij ruimtelijke ontwikkelingen
 - b. We zetten in op een gezond watersysteem weerbaar tegen droogte en wateroverlast
- 2. Rijke natuur en landschap:
 - a. We behouden en versterken cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed
 - b. We versterken en herstellen biodiversiteit
- 3. Ruimte voor energie:
 - a. Het energiesysteem 2040 van Weert sluit naadloos aan bij haar economische, ruimtelijke en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen
- 4. Toekomstbestendige economische dragers:
 - a. We zetten in op een inclusieve en toegankelijke openbare ruimte en recreatieve voorzieningen
 - b. In 20230 gebruikt Weert minder primaire grondstoffen
 - c. Toerisme en recreatie is duurzaam, divers, groen en ruik aan cultuurhistorie
- 5. Prettig en gezond wonen:
 - a. We zorgen voor een gezonde en veilige woon- en leefomgeving
 - b. We werken aan een gezond leefklimaat met een zo goed mogelijke luchtkwaliteit en zo min mogelijk geluidsoverlast
- 6. Mobiliteit:
 - a. In 2030 heeft iedereen toegang tot een verkeersveilig mobiliteitssysteem.

Resultaten

Resultaat is een vitaal buitengebied, waarin er een evenwicht is tussen landbouw, natuur en klimaatopgaven en waarbij de diversiteit en kwaliteit van het landelijk gebied centraal staat.

Activiteiten

In het programma zijn de verschillende projecten samen met diverse partners en stakeholders bepaald, zowel lopend als toekomstig. De projecten worden ook, waar van toepassing, samen met of door partners uitgevoerd. Hiervoor hebben we intern een schakelteam Buitengebied en wordt extern afgestemd binnen PiO Weerterland. De permanente participatie vindt de komende jaren plaats via de Raad van Inspiratie en structurele afstemming met alle gebiedspartijen.

Bij de totstandkoming van het programma zijn vele goede ideeën ontstaan om het buitengebied vitaal te houden. Vaak genoemde en vanuit de Omgevingsvisie versterkende plannen en wensen zijn opgenomen. Daarnaast zijn vanuit onze regionale en provinciale partners nieuwe initiatieven voor Weert ingebracht.

Argumenten

Het Omgevingsprogramma is een verdere uitwerking van de Omgevingsvisie in activiteiten.

De Omgevingsvisie bevat een duidelijk beeld van het (toekomstige) buitengebied van Weert. Daarin willen we als gemeente regie houden op de ruimtelijke ontwikkelingen en daar nadrukkelijk een actieve rol pakken. Weert beschikt over een bijzonder uitgestrekt en gevarieerd landelijk gebied met unieke natuur en is mede daardoor een aantrekkelijke gemeente om in te wonen te werken te verblijven en te recreëren. Toch is het landelijk gebied voortdurend in beweging en aan invloeden onderhevig. In het buitengebied komen een groot aantal opgaven samen welke vraagt om een integrale aanpak. Het Rijk en provincie werken samen aan de toekomstige inrichting van het buitengebied. Deze werkwijze biedt de gemeente Weert de mogelijkheid om haar ambities te realiseren. Samen met inwoners, ondernemers en gebiedspartners werken we aan deze opgaven. De gemeente is regisseur van de inrichting van het buitengebied. Dit omgevingsprogramma beschrijft hoe we de doelen van de Omgevingsvisie gaan realiseren en heeft een tijdshorizon tot circa 2030. Om de doelen te behalen zullen keuzes gemaakt moeten worden.

Het is van belang om in te spelen op ontwikkelingen en behoeftes.

De opgaven in het landelijk gebied van Weert zijn groot. Transitie van de landbouw, opgaven voor biodiversiteit en stikstof, de energietransitie, de klimaatopgaven en het duurzaam opvangen van onze groeiambitie komen samen. Tegelijkertijd heeft het buitengebied van Weert kwaliteiten om te koesteren en te versterken. De uitdaging is om de balans te vinden in de uitvoering tussen het water-, bodem- en natuurlijke systeem, inrichting en gebruik van werken, leven en beleven in het buitengebied van Weert.

Het omgevingsprogramma is integraal van opzet.

Agrariërs, grondeigenaren, TBO's, Waterschap en bewoners hebben elkaar nodig om een vitaal buitengebied te realiseren en te behouden. Alle benodigde netwerken, kennis en kunde hebben we bij elkaar gebracht in een Raad van Inspiratie alsook met de bijeenkomsten met alle stakeholders. Vanwege de vele thema's is ook intern een integrale aanpak noodzakelijk. Bij de opzet en uitvoering dient een beleidsmatige verbinding gemaakt te worden met economie maar ook met wonen, gezondheid, duurzaamheid, water, groen, veiligheid en ondermijning, mobiliteit en toerisme. Voor een adequate uitvoering van het programma buitengebied is samenhang met de andere programma's een voorwaarde. Gezien de grote opgaven m.b.t. water, klimaat en natuur is expliciet de samenhang met het programma GroenBlauw van belang. In het buitengebied ligt de opgave om de GoenBlauwe gebieden met het buitengebied te verbinden en de stadrandzones verder vorm te geven. Gekoppeld aan verbindingzones en groenstructuren worden recreatieve routes verbonden om sporten en ontspanning te stimuleren.

Het is een flexibel programma.

Het programma is dynamisch en heeft een looptijd tot 2030. Door deze flexibiliteit kunnen we meebewegen op de dynamiek die er is en activiteiten bijstellen. Het Omgevingsprogramma Buitengebied is nooit helemaal af en zal in beweging blijven. Uit de monitoring, die via de P&C cyclus plaatsvindt, moet blijken in hoeverre doelen van het omgevingsprogramma worden bereikt.

Het omgevingsprogramma is opgesteld aan de hand van de systematiek van sturen op effecten.

Basis voor het programma is een uitgewerkte doelenboom met effecten, doelen, resultaten en activiteiten. Hiermee sluiten we aan op deze systematiek die o.a. ook in de P&C cyclus wordt gebruikt.

We streven naar een gezamenlijke uitvoering en financiering.

Een aantal reeds lopende of nieuwe projecten wordt door de gemeente (deels) gefinancierd. Omdat in het programma ook provinciale en landelijke opgaven zijn verdisconteerd, zullen ook Rijks, NOVEX, provinciale en regionale middelen aangesproken worden bij de uitvoering van het programma.

Er is een relatie met het omgevingsplan.

Het Omgevingsprogramma is zelfbindend en bindt dus alleen het college. Mochten in het Omgevingsprogramma opgenomen maatregelen juridische borging behoeven, dan dient dit in het omgevingsplan te worden vastgelegd. Het Omgevingsplan is immers wel juridisch bindend.

Er vindt periodiek afstemming plaats tussen de programma's.

Naast de transitie van de landbouw vraagt het vergroenen en verblauwen veel van het buitengebied. Een integrale en duurzame afweging is dan ook een van de vereisten. Door diverse belanghebbenden bij elkaar te brengen, kunnen we gezamenlijk werken aan oplossingen die zowel ecologisch alsook sociaaleconomisch waardevol zijn. Omdat de programma's onderling met elkaar in verband staan vindt er periodiek afstemming plaats in een programmaoverleg.

Kantttekeningen en risico's

Opheffen NPLG, LPLG en transitiefonds.

In de Omgevingsvisie is de ambitie uitgesproken om als gemeente voortvarend met de transitie van het buitengebied aan de slag te gaan, om met draagvlak doelen te realiseren, op voorwaarde dat Rijk en provincie ook haar verantwoordelijkheid nemen door het inzetten van adequate instrumenten op rijks- en provinciaal niveau en het beschikbaar stellen van voldoende middelen. Op dit moment hebben we te maken met de nieuwe politieke realiteit en bestaat er over de inzet van middelen voor natuur, water en klimaatopgaven, generieke maatregelen voor stikstof en innovatie voor agrariërs nog onvoldoende duidelijkheid.

Effecten landelijke beëindigingsregelingen.

Op dit moment zijn de LBV/LBV+ regeling in uitvoering en is een gelijksoortige regeling voor kleine sectoren onlangs opengesteld. Prognose is dat de veestapel in Weert tussen 10-15% gaat krimpen. De ruimtelijk, ecologische, economische en sociale gevolgen voor Weert worden pas in 2025 – 2026 duidelijk. Om die reden worden binnen NOVEX de Peel in Q2 2025 de Sociaal Economische consequenties van deze regeling in beeld gebracht.

Een groot aantal acties en projecten zijn nog onvoldoende gedetailleerd uitgewerkt.

Voor een groot aantal acties is tijd (en budget) nodig. Daardoor kan voor deze acties nog niet worden ingeschat welke middelen nodig zijn. Dit is een gevolg van het vroege stadium waarin zich dit programma bevindt maar ook de besluiten rondom budgetten welke door het Rijk, NOVEX de Peel en provincie Limburg het komende jaar worden genomen.

Het complexe krachtenveld kan tot vertraging of frustratie leiden.

Het is belangrijk om het programma samen met de stakeholders en bedrijven op te pakken. Echter bij de uitvoering van de plannen moeten we wel handelingsperspectieven kunnen bieden. De realiteit is echter dat de juridische knoop die de afgelopen jaren is ontstaan, veel goede initiatieven in de kiem smoort. De verkenning en invoering via enkele pilots van een evenwichtige balans tussen middelsturing en doelsturing geeft ons de vrijheid om aan wettelijke doelen te kunnen voldoen.

Financiële, personele en juridische gevolgen

De acties in dit programma zijn te verdelen in kosten die nodig zijn voor de thema's water en bodem, rijke natuur & landschap, prettig en gezond wonen en de regionale benadering. Omdat in het programma ook provinciale en landelijke opgaven zijn verdisconteerd, zullen we ook Rijks, NOVEX, provinciale, regionale middelen en bestaande budgetten gaan aanspreken.

Voor het aandeel van de gemeente Weert in de kosten van gemeenten zullen via de prioriteiten 2026-2029 voorstellen ingediend worden. Daarbij gaat het over de projecten zoals benoemd op blz. 25 van het programma buitengebied.

Concreet gaat het om:

- Aanplantregeling	€ 100.000
- Leader Weerterland	€ 100.000
- Sloop overtollige gebouwen buitengebied	€ 400.000
- Bijdrage NOVEX de Peel & Platform vitale veehouderij	€ 44.500
- Uitrol klimaatadaptatiemaatregelen	€ 100.000
<i>Prioriteit 038 – begroting 2024</i>	
- Bijdrage sleutelprojecten NOVEX de Peel	PM

Besluitvorming door uw raad over de toekenning van genoemde budgetten voor de thema's binnen het omgevingsprogramma buitengebied, vindt plaats via de prioriteiten afweging bij de begroting 2026-2029.

Hierdoor is sprake van een integrale afweging tussen alle prioriteiten die via de conceptbegroting en meerjarenraming 2027-2029 aan de raad worden voorgelegd.

Geld is lang niet altijd het geëigende middel om doelen te verwezenlijken. Gemeente Weert zet daarom ook andere instrumenten, zoals kavelruil, bedrijfsbezoeken, excursies, keukentafelgesprekken en accountmanagement in om de transitie in het landelijk gebied te ondersteunen.

Overleg gevoerd met

Intern:

Afdeling R&E: Werner Mentens, Karin van de Water, Marjo Beeren. Irma Schmitz, Roy Thijssen, Benjamin van Leeuwen, Rick Martens, Pierre Heuts, Carolien Schrurs, Ralph v.d. Waardenberg, Eugene-Emile Kuis, Marielle Houtappels

Afdeling OG: Wil op het Roodt, Robin Schaatsbergen

Afdeling financiën: Mia Arts

Afdeling OCSW: Paul van Wersch, Gerard Lenders, Gwen Backhaus, Sayen Gerritsen, Dorien van Aggel-Leijssen

Extern:

Natuurmonumenten, LLTB, stichting ARK, Boeren van Weert, Natuurrijk Limburg, Waterschap Limburg, Plattelandscoöperatie, provincie Limburg, gemeente Nederweert, gemeente Leudal, Rabobank en Raad van Inspiratie.

Participatie

Om te komen tot een gezamenlijke beweging en agenda voor het buitengebied is een Raad van Inspiratie (RvI) in het leven geroepen met als opdracht om een gezamenlijk beeld van het landelijk gebied van Weert te formuleren voor het realiseren van de doelen. De RvI bestaat uit een zeer gemêleerd gezelschap van 14 bevlogen ervaringsdeskundigen uit Weert waarmee we een 4-tal uitvoerige bijeenkomsten hebben gehad. Vrijwillig en zonder last- en ruggespraak brachten zij een serieuze dialoog op gang. De RvI heeft dat gedaan door het benoemen en nader duiden van een aantal waarden, die onderdeel moeten uitmaken van een programma buitengebied dat de toekomst aankan. Voor de vertaling naar een eerste conceptprogramma hebben we daarnaast een 6-tal verdiepende werksessie gehouden met onze eigen ambtelijke organisatie, alsook met belanghebbenden op de thema's landbouw, natuur, water. Concreet hebben LLTB, Boeren van Weert, ARK, Natuurmonumenten, waterschap Limburg, Natuur en milieufederatie, provincie en Plattelandscoöperatie deelgenomen. De RvI komt de komende jaren drie keer per jaar bijeen om in een informele setting de gemeente Weert gevraagd en ongevraagd advies en inspiratie te geven over de grote vraagstukken in het buitengebied.

Communicatie

Het programma wordt op de gemeentelijke website en bij alle stakeholders via hun communicatiekanalen verspreid. Betrokkenen ontvangen het programma persoonlijk per mail.

Planning

Het programma loopt tot 2030. De komende jaren werken we samen met ondernemers, gebiedspartners en andere overheden aan de activiteiten.

Evaluatie

De inspanningen en resultaten vragen om een gestructureerde monitoring en evaluatie zoals beoogd op de Omgevingswet. Uitgangspunt is dat de gemeenteraad en de samenleving de voortgang transparant kunnen volgen. Jaarlijks voeren we een evaluatie uit, waarna de resultaten ervan door het college worden besproken, op basis waarvan kan

worden bijgestuurd. Inzet is om de jaarlijkse resultaten samen met die van andere omgevingsprogramma's aan de gemeenteraad aan te bieden binnen de reguliere P&C cyclus.

Bijlage(n):

Concept Omgevingsprogramma Buitengebied